

JARON EDEL

ODVAHA MLUVIT O ZRANĚNÍ MUŽŮ A ODVAHA UČIT SE JINAK

Kamarádka Monika při své cestě do Izraele kdysi v autobuse potkala sympatického muže. Dali se do řeči, vyměnili si kontakt. Vzpomněla si na něho, když jsme plánovaly společnou cestu. Ozvala se mu, slovo dalo slovo, a tak sedíme v hipsterské telavivské kavárně a povídáme si s Jaronem Edelem. Pečlivě nás pozoruje jeho fenka, která v celém příběhu hraje hlavní roli anděla.

Jaron vyrůstal v Jeruzalémě a v Istanbulu, kde pracovali jeho rodiče. V době vojenské služby bojoval v libanonské válce, která trvala měsíc v létě roku 2006. Jako důstojník velel sto dvaceti vojákům. Přežil. Po šestileté vojenské službě odešel do civilu a vystudoval právo. Aktivně se zapojil do neziskového sektoru: hrál alternativní divadlo a pomáhal nově příchozím mladým Židům zapojit se do jeruzalémského společenského života. Profesně ho zajímala oblast podnikání start-upů, komunikace a vzdělávání.

VÁLKA VE MNĚ ZŮSTALA

Brzy si ale všiml, že i když ho aktivity bavily, při sebemenším napětí, komunikační krizi nebo stresu reaguje neadekvátně – frustrovaným vztekem a výbuchem. Chvilí mu trvalo, než si uvědomil, že válka v něm zůsta-

la, a než si přiznal, že trpí posttraumatickým syndromem. Aby se s ním vyrovnal, začal o svých prožitcích mluvit. Napsal knihu *Tic'ok*, „Křič“, zveřejnil ji na internetu a vyzval další válečné veterány, aby o svých válečných zkušenostech, které je stále pronásledují v civilním každodenním životě, veřejně promluvili. „Mluvit o svých prožitcích a pocitech je první krok. Je to otevření se možnosti léčení,“ říká Jaron. Tak v roce 2014 vznikla neziskovka *Resisim* (Šrapnely).

Abychom pochopili její význam, musíme uvést izraelskou realii. Armádní službu podstupuje většina populace, muži i ženy (s výjimkou ultraortodoxních Židů a Židovek a s výjimkou Arabů, kteří ale mohou zažádat o „národní službu“, období naší civilní služby). Vojenský život tak – i s ohledem na bezpečnostní situaci – prostupuje život každého Izraelce. I když je služba v armádě dobře eticky i terapeuticky ošetřená, nepsaným pravidlem je, že se o traumatech nemluví. Pokud se objeví, přístup k nim je čistě lékařský. Neziskovky pomáhající mladým lidem v armádě i profesionálním vojákům jsou často přetížené, protože suplují systémovou pomoc státu. Ten se soustředí spíše na posilování hrdinského narativu – „Všechno zvládneme a překonáme, nesmíme projevít slabost“. Tím spíš se lidé, zvláště muži, potýkající se s nočními můrami, strachy, fyzickými a psychickými projevy traumatu, stydí o svých stavech mluvit: mohli by být považováni za slabochy.

Jaron se netají tím, že i on dlouho popíral problém. I proto si nyní myslí, že je potřeba ho definovat nikoli jako „lékařský“, ale také jako „kulturní“. A svojí výzvou ke sdílení bojových příběhů, které traumatizují psychiku mužů i po návratu do civilu, k tomu udělal důležitý krok. S přáteli a kolegy vytvořil webovou stránku, která slouží jako online knihovna příběhů. Veřejnosti o sobě dali vědět o významném Dni vzpomínky na padlé vojáky, což je mimořádný smuteční den pro většinu Izraelců. Skoro každý někoho od založení státu v roce 1948 ztratil. „Je to nejsvatější izraelský svátek,“ říká Jaron s nadsázkou. Muži z projektu *Resisim* si postavili pódium a místo patetických projevů mluvili o svém těžkém návratu do „normálního života“ a o jizvách, které si nesou. Ukázali tak nové hrdinství – autenticitu a pravdivost, sebereflexi a křehkost. Přijali vlastní zranitelnost a požádali o pomoc.